

012/1 NEDALSELVA (Vassdragsnr. 012.BC2Z)

<u>Fylke(r):</u>	Buskerud
<u>Kommune(r):</u>	Sigdal, Rollag
<u>Kartblad N50:</u>	1715 III
<u>Nedbørfelt:</u>	64,2 km ²
<u>Toppunkt-utløpspunkt:</u>	956 - 135 moh.
<u>Skoggrense:</u>	800 - 900 moh.
<u>Marin grense:</u>	185 moh.
<u>Naturgeografisk region:</u>	33b: Forfjellsregion med hovedsakelig nordlig boreal vegetasjon, undergruppe; Buskerud og Opplands barskoger
<u>Landskapsregion:</u>	7: Skogtraktene på Østlandet
<u>Urørt natur:</u>	>5 km: 0 %, 3-5 km: 0 %, 1-3 km: 11 %
<u>SP-kategori/-gruppe:</u>	I/3, II/6
<u>Verneplanstatus:</u>	Vurdert i VP IV (objekt 012/1)
<u>Nasjonale laksevassdrag:</u>	-

Generell beskrivelse

Vassdraget ligger mellom Eggedal og Numedal, renner østover til utløp i Simoa, og inngår som en naturlig del av Simoas nedbørfelt. Feltet har innlandsklima. Årsnedbøren varierer, med mer nedbør i sørlige enn i nordlige og vestlige strøk. Årsnedbøren er 850-900 mm, spesifikk avrenning 17,93 l/s/km² og middeltilsiget 1,15 m³/s.

Nedalselva drenerer en rekke fjell- og åstrakter, med et 20-talls tjern og vann. Venlifjella ligger i nord, Vardefjellet i nordvest, Mesetfjellet i vest og Slettefjell/Borofjell sørøst. I den nordvestlige og vestlige delen kalles elva Langevassåa og i den sørøstre delen Veslmannå. Disse drenerer en rekke høyereliggende vann som Brennlivatni, Grunntjern og Vikvatnet i nord, Langvatnet i vest, og Skålavatnet og Tuftnevatnet (med et areal på 0,37 km², det største vannet i feltet) i sørøst. Elvene løper sammen ca. 600 m ovenfor Nedalsvatnet (470 moh.) som er det nest største vannet i feltet med et areal på 0,31 km². Nedalselvas kilder kan regnes som Kvitvatn (910 moh.) på Vardefjell (956 moh.). Vassdraget faller 440 m ned til Nedalsvatn. Herfra faller vassdraget ytterligere 300 m til 140 moh. ved utløpet i Simoa nordøst for Enger.

Feltet har et relativt omfattende veinett for skogdrift og hytter. Elva har vært utnyttet til tømmerfløting og sagbruk. Det finnes rester etter dammer, i Kvennhusvatnet er det en nyere intakt dam. Moderne skogbruk preger store deler av området med snauhogst, planting og skogsbilveier. En kraftledning går gjennom hele den indre delen av feltet på grensen mot Rollag. Feltet er nesten uten fast bosetning. Inngrepsfrie områder i Sigdal er omtalt spesielt i kommuneplanen. I vassdragene er det langs vannstrengen i inntil 100 m fra strandlinje, forbudt med tiltak som nevnt i §§84 og 93 i PBL.

Ingen områder er vernet etter naturvernloven.

pH i vassdraget ligger stort sett mellom 5,5 og 5,9. Store deler av vassdraget blir kalket.

Geologisk mangfold

Berggrunnen består av prekambriske grunnfjellsbergarter. Nedre deler har dypbergarter av proterozoisk alder, granitt og granodioritt, mens midtre og øvre del består av omdannede sedimentære bergarter av proterozoisk alder, slik som meta-arkose og kvartsitt. Nedalen er en hengende dal til Eggedal.

Landskapet er glasialt utformet. Øvre deler har bart fjell og til dels store avsetninger av morenemateriale. I de indre områdene ved Langevatn og Skålavatn – Tuftnevatn finnes mye organiske materiale i form av torv på myrene. Ved Plassen i vestenden av Nedalsvatnet ligger en elveavsetning med underliggende breelvavsetning. Dette er en meget grov vifte med blokk som dominerende kornstørrelse i overflaten. Ved utløpet til Simoa er det lagt opp glasi-fluviale terrasser.

Ved utløp i Simoa er det foruten elveavsetninger også marine avsetninger som når sin innerste grense her. Ovenfor Nedalsvatnet er elva relativt vid og slak. Det er noe stryk med mye stein. I Nedalsvatn og i Kvennhusvatnet er det dannet små deltaer. Nedre del av vassdraget går i en tilpasningscanyon. Canyonen markerer et langt gjennombrudd i hardt fjell, loddrette vegger på opp til 30 meter finnes. Plastiske former, som bl.a. spor etter tidligere jettegryter finnes. Bekken som kommer fra Bergerudsetra i nord, faller 25 m nesten loddrett ned i canyonen. En tilsvarende, litt mindre bekk fra sørsiden har et helt loddrett fall. Hovedelva faller i mindre, skrå fosser. Nederst skjærer elva seg ned i glasifluviale terrasser. Vassdraget er representativt for en stor del av sidevassdragene i regionen.

*Middels verneverdi ***

Biologisk mangfold

Det er registrert mye flasketarr-sump knyttet til vannene. Soleinøkkerose er angitt fra Viksvatn og Kvennhusvatn. Musestarr vokser på stranda ved Kvennhusvatnet. Det er registrert 26 arter/grupper i bunndyrfaunaen rett ovenfor Nedalsvatnet og bl.a. ble en forsurningsfølsom flueart funnet.

Sik, abbor, ørret, røye og ørekyte er registrerte fiskeslag.

Feltet strekker seg fra sørboreal til nordboreal sone, og er som helhet dominert av magre barskog- og myrtyper. 15 ulike vegetasjonstyper er registrert. Myrvegetasjonen består av fattige mattemyrer. De høyereliggende områdene er dominert av glisne furuskoger. Lavfuruskog vokser på enkelte tørre koller. Furuskogene nordover fra Mesetfjell mot Vardefjell betegnes som meget gamle og det er funnet svært mye ulvelav på gammel furugadd. Bekkedaler og fuktigere hellinger har blåbær- og småbregne granskoger. I høyereliggende strøk er fjellgranskoger helt uten hogstspor. Lenger ned vokser rikere granskoger i form av lågurt- og høgstaudeskog. Dette er spesielt godt utviklet nedenfor Nedalsvatnet. I den sørvendte lia mot elva finnes krevende planter som alm, lind, lønn, blåveis, krattfiol og trollbær samt skogsvingel. Alm-lindeskog finnes sør for Helgeset. Nedenfor Nedalsvatnet finnes gråor-istervierskog. Gransumpskog vokser nær vassdraget. På slettepartiet i den aller nederste del av elva er det gråor-heggeskog langs bredden i et smalt belte. Den nederste delen omfatter en canyonformasjon med en sårbar lavart. Området er karakterisert som viktig. Ved Sagstua nedenfor Kvennhusvatnet finnes et fint kulturlandskap med halvstor osp og rogn, og flaberg langs elva med plantearter som glattveronika, småbergknapp og grasstjerneblom.

Fjellvåk og kongeørn er funnet hekkende. Fiskeørn er tidligere observert. Feltet har god variasjon av spurvefugler, 21 arter er registrert. Forekomsten av våtmarksfugler er typisk og vassdraget antas å ha stor verdi når det gjelder fuglefaunaen. Trane har hekket tidligere og storlom finnes. Gluttsnipe, vendehals og låvesvale er registrert. Elg forekommer over hele feltet, avhengig av snøforholdene. Rådyr og hjort er registrert. Hare, rødrev, mår og grevling er vanlige. Gaupe har blitt vanligere som streifdyr de senere årene. Området har en god bestand av skogsfugl, med både orrfugl, storfugl og jerpe. Lirype finnes i de højestliggende områdene.

Nedbørfeltet har en lang rekke rødlistearter knyttet til gammel skog, ofte langs elva. Dette er mose, sopp- og lavararter knyttet til død ved eller til levende trær som epifytter. I en nøkkelbiotop er det funnet over 20 rødlistearter på 100 daa. Rødlistede fuglearter er kongeørn, storlom, trane, vendehals, fiskeørn og gråspett. Gaupe er registrert som streifdyr.

*Stor verneverdi ****

Landskapsbilde

Totalt sett er vassdraget svært variert. Øvre deler er preget av litt snaufjell, mye fjellskog, myr, vann og ganske rolige former. Midtre og sentrale deler er typisk skogsvassdrag med ganske markerte dalformer og til dels dramatisk elvenatur. Nedre del går gjennom et flatt leirjord/elveslette landskap hvor elva renner rolig. Kulturlandskap med kornåkre dominerer bildet.

Elvegjuvet nedstrøms Nedalsvatnet er et viktig landskapselement, men er bare synlig lokalt. En foss øst for Helgeset er godt synlig fra skogsbilveien på sørsiden og danner et livlig visuelt brudd i landskapet. Det er ellers flere fosser og strykpartier i Nedalselva nedstrøms Nedalsvatnet, men de kan bare ses på nært hold. Nedalsfjellet med Nedalsflaget er den mest markerte formasjonen i feltet. Sammen med Hallsteinnatten lenger øst formes en gryte hvor Nedalsvatnet danner bunnen. Dalen blir

trangere opp mot Nedalsvatnet. Hallsteinnattens mektige stup mot sør synes godt og bak skimtes Nedalsflaget som en vegg. Nedenfor Kvernhusvatnet har også elva antydning til en kløft. Det er en mektig ås på sørsiden og utløpere av Nedalsfjellet på nordsiden. Ved Sagstua rett etter utløpet fra Kvernhusvatnet, faller elva i en 20 meter høy foss. Andersnattens profil er markert og godt synlig fra områdene nær Nedalselvas utløp ved Enger. Dette setter et tydelig preg på landskapsrommet selv om selve Andersnatten ligger utenfor nedbørfeltet.

Friluftsliv

Nedbørfeltet har et stort potensiale for friluftsliv, men bruken er noe begrenset. Det er relativt få hytter og bruken er stort sett lokal. Ski- og fotturer, bærturer og bading i Nedalsvatnet er noen av de mulighetene som finnes. Skiløype kjøres opp innover til Tuftnevatnet. Det er også kjørt opp løype fra Grønhovdsroa. Det går merkete stier til Andersnatten og Bråtatjenn.

Jakt er vesentlig forbeholdt grunneierne. Det er bra fiske i Nedalsvatnet og det er en del garnfiske. Lokal Jeger og Fiskerforening disponerer fisket i Mjovatn, Grunntjenn, Vikvatn, Holmevatn, Kvernhusvatn og Nedalsvatn. Fiskekort selges. Lokal Hytteforening disponerer fisket i en del vann i sør.

*Stor verdi ****

Kulturmiljø

I Nedre Eggedal ligger større gårder, blant annet gårdstunet på Enger med to fredete hus. Bosettingen i Nedalen er kjent siden 1600-tallet. Grenda omfatter gårdsbruk og gamle husmannsplasser. Alle bruk har gammel bebyggelse med verdifulle bygningsmiljøer. Halsteinrud står i en særstilling, både når det gjelder bygningsmessig vedlikehold og bevart kulturlandskap rundt gården. Her er 10 gamle hus, inkludert en 1700-tallsstue og et av de såkalte "kornhusene" - en bygningstype som bare finnes i Sigdal og Eggedal. Det finnes tufter etter flere plasser. I utmarksområdene er det utslåtter, utløer, heimsetrer og langsetrer. Særlig godt bevart er den nordlige Gaulsetra. Det ble drevet tømmerfløting fra Kvernhusvatnet. Ved utløpet av Kvernhusvatnet ligger et verdifullt skogbruksmiljø. Her er en større, godt bevart fløtningsdam med lafta, steinfylte kar. Like ved ligger koie og staller, samt rester etter sag og tjærebrenneri.

Det er svært store kulturminneinteresser langs vassdraget, spesielt fra nyere tid. Kulturminnene er blant annet egnet til å belyse bosettingshistorie og levekår for ulike sosiale grupper, byggeskikk og skogsdrift. Den gamle bebyggelsen og kulturlandskapet i Nedalen er spesielt interessant. Mange kulturminner har funksjonell eller visuell tilknytning til vassdraget.

*Meget stor verneverdi *****

Samiske interesser

Det er ikke registrert samiske interesser i tilknytning til nedbørfeltet.

Landbruk

I nedbørfeltet er skogbruket viktigst med over 400 000 daa produktiv barskog. Jordbruksarealene er lokalisert til elveavsetningene langs hovedvassdraget Simoa.

*Middels verdi **(Verneplan IV)*